

از کمپ دیوید تا طرح فهد و ریگان

بسمه تعالی

یاد آوری:

در شماره گذشته به نتایج حاصله از جنگ و صلحهای بین سالهای ۱۹۷۸ - ۱۹۶۷ پرداختیم. در این مقال به تحولات بعد از سالهای ۱۹۷۸ (قرار داد کمپ دیوید - پیروزی انقلاب اسلامی ایران و اثرات آن در بهم زدن تعادل قوا در منطقه - طرح فهد و اهداف آن و...) پرداخته ایم که در ذیل از نظر آنان میگذرد.

* اسرائیل و معاهده «کمپ دیوید»

در دسامبر ۱۹۷۸ «سادات» به اتفاق «نگین» و «کارتر» معاهده «کمپ دیوید» را به امضاء رسانید. معاهده «کمپ دیوید» بر مبنای شناسایی اسرائیل از سوی مصر و اگذاری صحرای سینا از جانب اسرائیل به مصر و اگذاری رود اردن و نوار مختاری فلسطینیان در کرانه غربی رود اردن و نوار غزه منعقد شد و سران سه کشور آمریکا، مصر و اسرائیل متعهد به تلاش در جهت به اجرا در آوردن مفاد آن گردیدند.

اسرائیل با بستن پیمان مزبور از یک طرف مصر را بعنوان قوی ترین کشور عرب و در واقع بزرگترین دشمن خود، خنثی و منفعل کرده و از طرف دیگر جهان عرب را از امکانات وسیع این کشور که عبارتی محور دنیای عرب محسوب میشود، محروم نمود.

شدن از صحنه جهان عرب حاضر است سینا را به او بازپس دهد ولی او (سادات) آنرا رد کرد. آنگاه «هیگل» خود میگوید:

«تلاش دائم اسرائیل این بوده که مصر را از جهان عرب خارج کند و به اینکه سینا... را ضمیمه کند - الحاق سینا بمعنای ابقای همیشگی مصر در میدان مبارزه اعراب علیه اسرائیل میباشد و مصر قدرتمندترین کشور عربی است که میتواند در برابر اسرائیل بایستد - بنابراین اسرائیل حویص بود بمجرد اینکه مصر را از جهان عرب خارج میکند. اختلافات خود را سا آن حل نماید»

و با کمال تأسف همینطور هم شد. بنا بر این خروج اسرائیل از سینا در مقابل خروج مصر از جهان عرب بود که این مسائل استراتژی اسرائیل را تأمین میکرد.»

«حسنین هیگل» سیاستمدار و روزنامه نگار پر سابقه مصری در مصاحبه مورخ ۱۶ دسامبر مندرج در «الرأیه» میگوید:
«سادات» یکبار گفت:
«اسرائیل به او پیشنهاد کرده که در مقابل خارج

* اسرائیل با انعقاد قرار داد

«کمپ دیوید» از یکطرف مصر،
قویترین کشور عرب، را منفعل
کرد و از سوی دیگر جهان عرب
را از امکانات وسیع این کشور
محروم نمود.

* شرایط جدید منطقه خاورمیانه و «طرح فهد»

پس از گذشت تقریباً ۲/۵ سال از قرار داد «کمپ دیوید»، منطقه خاورمیانه عمدتاً بلحاظ وقوع انقلاب اسلامی و استقرار یافتن رژیم جمهوری اسلامی در ایران و اعتقاد رهبریت آن به صدور انقلاب و... وارد شرایط جدیدی گشت که از این پس برای حفظ و تداوم منافع غرب تحولات جدیدی باید صورت میگرفت.

لذا در هیجدهم مرداد ماه سال ۱۳۶۰ از سوی شاهزاده «فهد» پادشاه عربستان سعودی که در آن موقع ولیعهد عربستان محسوب می شد، ضمن به انتقاد گرفتن معاهده «کمپ دیوید» طرحی که بعداً به طرح هشت ماده ای موسوم شد، برای ایجاد صلح در منطقه حول محور خاتمه بخشیدن به مسئله فلسطین و به رسمیت شناخته شدن رژیم اشغالگر قدس از سوی متناک عرب و... بشرح زیر اعلام شد:

- ۱- خروج اسرائیل از همه سرزمینهای عرب که در سال ۱۹۶۷ اشغال شد منجمله «بیت المقدس».
- ۲- برچیدن آبادی هانی که اسرائیل از سال ۱۹۶۷ در سرزمینهای اعراب بنا کرده است.
- ۳- تضمین آزادی مراسم مذهبی و رعایت آئین های مذهبی همه ادیان و مذاهب در مکانهای مقدس.
- ۴- تائید حقوق خلق فلسطین و پرداخت غرامت به کسانی که میل ندارند به فلسطین اشغال شده باز گردند.

- ۵- نظارت سازمان ملل متحد بر ساحل غربی رود اردن و نوار غزه برای یک دوره انتقالی که از چند ماه تجاوز نخواهد کرد.
- ۶- تأسیس یک کشور مستقل فلسطینی که پایتخت آن در بیت المقدس باشد.
- ۷- تائید حق کشور های منطقه برای زندگی در صلح و آرامش.
- ۸- تضمین سازمان ملل متحد یا برخی از اعضا آن درباره اجرای این اصول.

* واکنشهای مختلف در قبال «طرح فهد»

پس از اعلام این طرح که بند های ۶ و ۷ آن

استخوان بندی اصلی طرح «فهد» را تشکیل میدهند، واکنشهای مختلفی از جانب طرفهای درگیر و نیز طرفهای ذینفع نشان داده شد.

«بگین» نخست وزیر اسرائیل بلافاصله، صراحتاً این طرح را رد نمود. شاید بدین خاطر که از

* پیروزی انقلاب اسلامی ایران بقدری عظیم بود که از سوی دشمنان انقلاب، از آن بعنوان یک زلزله در منطقه یاد شد.

* «شورای همکاری خلیج فارس» که ظاهراً بازار مشترک اروپا را الگوی خود قرار میدهد، در عمل به همکاریهای امنیتی و نظامی اولویت میدهد.

* جنگ تحمیلی عراق علیه ایران از دید امریکا زمینه ای برای بسیج منطقه علیه ایران و تغییر معادله تضاد «اعراب - اسرائیل» به تضاد منافع «ایران - اعراب» تلقی میشود.

یک طرف فرصت بیشتری در اختیار مبتکرین طرح مزبور به جهت دفاع از کلیت آن، در مقابل اعضای «جبهه پایداری عرب» بگذارد - و از طرف دیگر بواسطه مخالفت با آن، جوی ایجاد کند که توده های

عرب در این زمینه در کنار رهبرانشان قرار گیرند، و در عین حال زمینه را برای تعدیل طرح «فهد» بنفع خود و گرفتن امتیازات بیشتر فراهم کند.

البته این موضعگیری مانع از آن نبوده که معاون «بگین» اقدام «فهد» را بعنوان «نقطه برگشت به ابعادی تازه» توصیف کند.

در جهان عرب نیز به استثناء اعضای جبهه پایداری متشکل از سوریه، لیبی، الجزایر، یمن جنوبی و سازمان آزادی بخش فلسطین که هر یک با قید یا قیودی، بطور ضمنی یا آشکار، پنهان یا علنی، از آن استقبال کردند و مابقی نیز ابتکار ولیعهد عربستان را یک گام اساسی در جهت استقرار صلح در منطقه دانستند و خواستار بسیج دنیای عرب و ابرقدرتها برای به اجرا در آمدن طرح هشت ماده ای شدند.

در اروپا هم حمایتهای لازم نسبت به طرح «فهد» بعمل آمد.

انگلستان آن را «مثبت» خواند، آلمان غربی از آن با عنوان «جالب توجه» یاد کرد و فرانسه هم گفت به این طرح «ارزش زیادی میدهد»، ریگان رئیس جمهور امریکا نیز از موضعگیری صریح و سریع اجتناب ورزید و آن را به سکوت برنیز کرد.

شاید برای آنکه موجب موضعگیری حاد در بین اعراب بر علیه طرح «فهد» نشود، و خلاصه شوروی هم از آنجائی که از پس از جنگ ۱۹۶۷ «اعراب - اسرائیل» بر قطعنامه ۲۴۲ شورای امنیت بعنوان راه حل سیاسی مناسب برای حل مسئله «اعراب - اسرائیل» تأکید کرده بود، طبیعی بود که از طرح هشت ماده ای نیز حمایت کند. چرا که خطوط اساسی طرح «فهد» از قطعنامه ۲۴۲ اقتباس شده است.

گذشته از این در حال حاضر موقعیت شوروی در منطقه از آنچنان استحکامی برخوردار نیست که بواسطه مخالفت با طرح «صلح فهد» که حمایت جهان غرب را بهرآه خود دارد موجب توقف و رکود آن را فراهم آورد. بلکه حداکثر میتواند روند آن را تا حدی کند کند، زیرا فعلاً ابتکار عمل و برگهای برنده در دست غرب است.

حال قبل از آنکه ادامه روند صلح طلبی اعراب در منطقه را پس از ارائه طرح «فهد» پی بگیریم - این نکته را مورد توجه قرار میدهم که اساساً چه شرایطی موجب ضرورت بعید آمدن یک طرح صلح جدید آنهم بواسطه عربستان یعنی قطعاً بقیه در صفحه ۵۲

از کمپ دیوید تا....

اقتصادی اعراب در منطقه و قطب آمریکا در بین اعراب - شد، میپردازیم:

چرا که برجسته شدن محور بحث در این بخش از مطلب در گرو باز کردن این مسئله است.

برای باز کردن و جواب دادن به این مسئله باید به پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و نتایج بعدی آن از بعضی جهات بپردازیم.

✱ پیروزی انقلاب اسلامی ایران و نتایج بعدی آن

قبل از آنکه انقلاب اسلامی در ایران به پیروزی برسد، وجود رژیم سرپا مسلح شاه در ایران که از آن بعنوان جزیره ثبات منطقه در معادلات خاورمیانه ای آمریکا یاد می شد، قوی ترین تضمین برای حفظ و تداوم منافع اروپا و آمریکا در منطقه به حساب می آمد.

شیوخ منطقه خلیج فارس که بر امواج نفت سوارند و از این جهت برای غرب حائز اهمیت بوده و می باشند، زیر چتر امنیتی شاه احساس آرامش میکردند.

از طرف دیگر وجود اسرائیل در قلب اعراب و ادغام شدن قدرت مصر در استراتژی آمریکا، همراه ایران مثلثی را تشکیل میداد و این مثلث قدرت، ستونهای ظاهرا تزلزل ناپذیری برای حفظ و گسترش سلطه آمریکا در منطقه را ترسیم میکرد.

همینطور حضور ایران در پیمان «ستو» که در واقع بمثابة بخش خاورمیانه ای پیمان نظامی ناتو باید تلقی شود، سد مقاومی در برابر نفوذ شوروی در منطقه بوجود آورده بود.

و خلاصه انعقاد پیمان الجزایر در سال ۱۹۷۵ که بر طرف کننده موارد اختلاف بین دو کشور ایران و عراق بود، تصور ثبات خدشه ناپذیری از منطقه بدست میداد.

در چنین شرایطی اگر چه مسئله فلسطین کانونی بر علیه ثبات منطقه و نیز خطری بر علیه حکام عرب و همچنین مفری برای نفوذ شوروی در منطقه ... بود، اما عوامل آمریکا در منطقه آنچنان مستحکم می نمودند که میشد خطر مسئله فلسطین را نادیده گرفت و حتی به بهانه آن می شد سیاست غربگرانی مرتجعین عرب را تشدید کرد.

اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، اوضاع سریعاً دستخوش تغییر و تحولات عظیم شد.

از این پس ایران ژاندارم آمریکا، تبدیل به کانون جوشان انقلاب بر علیه بنیادهای غرب در بین جوامع مسلمان جهان، خصوصاً ممالک عربی خاورمیانه شد.

ویژگی اسلامی انقلاب، مسلمانان را بیش از هر زمان تحت تأثیر قرار داد و به آنان این فرصت را داد که ایران را یک انگیزه و الگو به جهت قیام بر علیه حکام وابسته به غرب انتخاب کنند. این تحول بقدری عظیم بود که از سوی دشمنان انقلاب اسلامی، از آن بعنوان یک زلزله در منطقه یاد شد. پیمان «ستو» که تا پیش از این، ایران حلقه واسط آن بود، از هم پاشید و به اصطلاح خط کمر بند امنیتی آمریکا در ادامه ناتو، در بخش جنوبی آن را برید و آن را بی حفاظ کرد.

کشور های حوزه خلیج فارس (به استثناء عراق)

علیرغم در تملک داشتن دریائی از نفت که رگ اقتصادی غرب را تشکیل میدهند با برخورداری از ارشهای محدود و از نظر کار آبی بسیار ابتدائی موقعیت خود را شدیداً در معرض انهدام می بینند. مجموع شش کشور عربستان، کویت، بحرین، قطر، امارات متحده عربی و عمان ارتشی کمتر از ۱۵۰/۰۰۰ نفر در اختیار دارند که در مراحل عملی از نظر رزمی صفر هستند و در واقع آنها را باید گارد محافظ شیوخ دانست.

✱ سیاستهای پیشگیرانه آمریکا در قبال پیروزی انقلاب اسلامی:

در این شرایط غرب از یک سو برای حفظ منافع نامشروع خود راهی جز سرکوب و انهدام انقلاب

اسلامی و در صورت ناموفق ماندن محدود کردن آن در مرز های کشور ندارد و از سوی دیگر می بایست با ایجاد تغییر و تحولات گوناگونی نیرو ها یا کشورهائی را جایگزین ایران نماید. البته حضور شوروی در افغانستان که تا حدی نتیجه منهدم شدن پایگاههای آمریکا در ایران بود، نیز علتی دیگر برای تسریع در طرحهای توطئه گرانه غرب بر علیه انقلاب اسلامی و ملل مستضعف منطقه بود.

لذا پاکستان را به بهانه حضور شوروی در افغانستان، مسلح به سلاحهای استراتژیک می کند. ترکیه را در چهار چوب «ناتو» بیش از هر زمان مورد توجه قرار میدهد و به آن از طریق روابط اقتصادی، نقش خاور میانه ای میدهد. در واقع از این پس اصراری نیست که ترکیه صرفاً یک کشور اروپائی است تا حضور آن در «ناتو» توجه گردد.

تحت لوای بازگشت مصر به جهان عرب، جهان عرب به دامان سیاستهای مصر باز گردانده میشود. عربستان به قطب آمریکا در منطقه تبدیل میشود و «شورای همکاریهای خلیج فارس» را به اتفاق کویت، بحرین، قطر، امارات و عمان تشکیل میدهد. این شورا که ظاهراً بازار مشترک اروپا را الگوی خود قرار میدهد، در عمل به همکاریهای امنیتی و نظامی اولویت می بخشد و در حقیقت در صدد پر کردن خلاء شاه در منطقه برمی آید. و خلاصه عراق تحریک و تشویق به در هم کوبیدن انقلاب اسلامی و یا حداقل تجزیه یک بخش مهم از ایران یعنی منطقه جنوب که رگ اقتصادی کشور را تشکیل میدهد، میگردد. شروع جنگ و ادامه آن زمینه ای میگردد تا غرب هر چه بیشتر به بسیج منطقه بر علیه ایران و در حقیقت تغییر معادله تضاد «اعراب - اسرائیل» را به تضاد منافع «ایران - اعراب» تبدیل کند. انقلاب اسلامی ایران می بایست از طریق یک بسیج «عربی» مورد تهاجم و محاصره قرار گیرد. لذا لازمه آن بدون تردید فیصله یافتن تضاد درونی اعراب است.

این تضادها با خاتمه بخشیدن به اختلافات «اعراب - اسرائیل» که ریشه اولیه آن به خصومت فلسطینیان و صهیونیستها بر میگردد، متحقق میگردد. بنابراین حل مسئله فلسطین در اولویت قرار می گیرد و شاه حسین بمثابة محور اساسی سیاست آمریکا در این رابطه به کار گرفته میشود.

بنابراین در چنین فرآیندی است که یکباره شور

بقیه در صفحه ۶۸